

МИЛАН КАПАНИН : 2. art yugoslave

Ova zbirka tekstova i reprodukcija, domke i kupa i galerija, svojom strukturom duhom i discipliniranim zivot potezha na muzej u kojem jerafena i izdata. muzej knaza danka, sto, sa svojom utemeljenima, i sa uzim i izrim saradnicima, radi izrim izab debelih zidova. Raz taj je, naravno, sintetičan, ali u svojoj vrsti takav izaje mali reini termin sinteza, nego tre ba reini hemijski termin endosmosa. Kroz jedva vidljive svugleraznate membrane olivaju se napori тихо, ali po strogom zakonu, i stvaraju jedan stalni odnos uvažavanja, ali isključivo zbog kruženja sonova koji he hraniti muzej kao hram i školu narodnu. Pisanje ovih rečaka jedan od malobrojnih nestručnjaka sad radnika na umetničkom pregledu, redovnoj publikaciji Muzeja, moć a nikada ni je doživao potpunije usisavanje saradnje u instituciju kojoj se služi. Sva sad saradnja oko te razvija po nekom zavisu načelu, svoim se na jednu službu, u jed no prilagođavanje i olivavanje, tako dase svaka sveska Umetničkog pregleda čita kao cela kupa, jedna prožukana pouka, jedno umetničko uvođenje čitaoca koje ne prekidaju potpisi autora, nego samo pažljivo birane reprodukcije slika i drugih objekata.

Umetničkom pregledu jeuresnik g. Milan Kapanić. On je i direktor muzeja otkad je kuća stalna tema, pokrila zidove slikama, omi vala izrim prostorredvorana skulpturama. On je i jedan od prvih zaslužnih i prakasnih radnika pri uspremanu Muzeja. On je sada, i pisanje jedne zavisu i standardne stuzije o navedj lioznoj umetnosti. To je zavisu obuhvatan ali vrlo sahet pregled i prikaz liozne umetnosti Jugoslovena "ovih i svugde", a zavisu zavisu do danasnega dana. Prvi put imamo sahranu, zavisu zavisu, logi nom i izmitnim izmitima povezuju istoriju jugoslovenskih strasti za umetnost talenata za umetnost, razlikovanja i radovaumetničkih. Delo g. Kapanića izrim i veliku društvenu i političku zaslugu: dokaz je i prikaz je jom jedne zavisu zavisu i ujediničnosti, bogate umetničke kompozicije navedj individualnosti na raznovrsnom tlu pod jednim suncem. Kupa spava među retke publikacije kod nas: oblikom i slogom je fina ukusna pa i skupoćena. Tekst g. Kapanića izrim oko dvesto velikih stranica. Reprodukije obuhvataju isto i tekst, sva vre mena sve pravce i udese jugoslovenskih kulturnih i estetičnih napora, pri-

примерке њихових остварења на пољу архитектура, скулптуре, сликарства и примењене уметности. Ређају се, од цркве у Нину, грађене крајем века од мајстара, падо Мртав природи млада Милутиновића и Основне школе Јав Земањ на од хатас. има их 17а, и у том броју осам прилогу боји, што је леп број за кад се зна како се тешко и sporo израђују и умножавају репродукције у бојана Чувена Оксфордска радионица те врсте ките је путамаламсазала, и не знамо да ли је употребљен антикити. А познато је читаоцима Уметничког прегледа да је и та публикација морала одустати од намере да у сваком броју даде по један прилог у боји.

Студија г. Кашанина значајна је као текст стручњака ерудита и као текст писца који је сам уметник у другој области. Писац уметничке прозе, г. кашанин се одлаже измишљањем уметничких каприча и језиком пластичном свега што изговори. С друге стране, г. Кашанин, он ак који је стално у гледању и неговању њиховне уметности, нешто је архитектонички усправио и украсио свој рад. Нах улазна врата у књигу улазко је, само да напоменемо, тачно, оно што се жето каже кула се улази и чему је посвећена зграда. Затим долази часна зграда и онда је аутор још показује врсту фриза, а сванку репродукцију уметно по је му друшћу, илустрацију са збојртацима показујуца о објекту. Тачно, то с у прве две странице текста, сложеног у редове који чине геометрични облици. Знајући у који густина од читањца и хипотеза нас води, г. Кашанин је на те две странице дао топографски хронолошки па чак и идеолошки план целине. Читалац се ја разабере и сприми, види генезу и раст свара у неколико јавних црта, али тако јавних да су у ствари бразденоје читаоцу и гледаоцу даће ките дати да залута и не разуме. По једна реченица даје тако бисмо рекли врсту ерудитивне преиспире да се схвате читава раздобља. На пример, разним, се карактеристично и битно век од, у смислу том да је век био наизам и чист залет у уметност, а век, Милутиново доба, знамо интелектуални антагонист и зато да уметност горку пуну формалности класичне Грне. После овога, читалац са осветљеним схватањем и радом чита студију о фрескама века и чита текст о привази Милутиновом века.

Студија сама, пример је кратког, прецизног, тоглог али ни где егзактног обавештавања и приказивања. Имамо стварна критичка обавештавања и имамо приказ тајни и заговатака артистичких нагона и струјања. Методом говорећи, студију карактерише индуктивност, тај метод при раскопавању прошлости, постепено, и нарочито сигуран монпас. Идеолошки говорећи, клада

izlažaka su strogo logična, oprečna, kontradiktorna i u krugovima koji se pravično obuhvaćuju i jedno u drugom sadrže, ali pravilno seku i tako drže. Umjetnici govoreći, svaka je rečenica rezultat unutrašnjeg iskustva i gde pišu nešto stvara, ideju ili sliku. G. Kavanin bi jako mogao uzeti odgovornost za svaki prizor i prikaz svoj, a utoliko više za krugove kompas. Zapravo vreme za svaku pokrajinu jugoslovensku, uzimaју se u obzir metodичno svojaјave umjetničke, u porastu i opadanju, u zaletima originalnosti u procesu primaza i tleđa. Primorje je naprimo, namredno ilustrirano tekijom i slikom. Po jedna rečenica na paslu јасна Kavanin umjetnički tvorac iade nam Trogir или Перя печатом у срце. Ali dok остаје no заустављени једној покрајини, држави Словенија Радка Војводица, аутор нам пробија перспективу друге крајеве и друштва стања духа и обичаја. У ствари оно истовремено свугде, једини начин да историја буде још и разумљива. А ми се тогко може, г. Kavanin пребацује излагање на репродукцију, појачава тиме способност читаоца, јер, зан се, у ликовним уметностима гледање је најактивнија радња. Није и мало проста ствар тај стално комбиновани поступак, спецификовања својења на мали круг и онда о опет раскидање круга и прекопавање земних тајни да се види ит му је све ушло у живот духа и религиозног срца. Тако нам постаје јасно како је У у Словенији готикаухватила корен и постала потреба, као је Приморје, упорело са италијом напустило византијске обрасце, јер је изгубило осећање за мистику Оријента. а како се у Радкој одржао један дух и стил оних ванредних кровних конструкција, рекао бисмо узбурихних, што нво на таласима носе куполе а у унутрашњости цркве настојрам рне пластике имају прохрамне и спиритуалне фресне Репродукције тих фреска изабрао јег. Kavanin између осталог и тако да нам даде ментални климат нашег старог света, како су људи у оно време јаког религиозног живота кроз религију дола или до уметности, па кроз уметност стицали боља сазнања о религији, и тако се рафиновало у алма све творачко и духовно. Тим и таквим концем даде разумети и како се десило с нама оно што се уостало десило и са античком Грчком у чијим оно спиритуалним традицијама живе ит се данас још наглашава и у Византији, како се десило да оно пред смрт државе и пред пропаст ^{државе} ~~даки~~ најбоље уметничке страсти и најфинија уметничке очи и руке. У предсмртној грозници сагорела материјално, уметнички немир иде небеска расположења у праву религију тужну и дупку на свима стварима света. Такав нам је и народна проповест ^{поезија} ~~поезија~~ пред пропаст и оно пропасти, најнадахнутија и најдубља. И код ал

starini Grka se iznimno teško zadržati i između poezije i likovne umjetnosti između tra-
gедије i kamena u arhitekturi i skulpturi. Čak i od dva grčka pesnika Sifon-
desa nazva je: ja je poezija slikarstvo koje govori i slikarstvo poezija ko-
ja ćuti. Kod starih Grka je ispod finih rešefu na nadgrobnim spomenicima retko
stoјalo ime a i tada rang, nego imena nakana ili uzamena poezija iz života
umrlog. Tako su naše priče na Balkanu inspirisale poeziju i uvek imamo ise-
le snimljena su narodna poezija. Koliko je Bojvodina iznenađujuća i svoje
balkansko poreklo kao je za priče svojeuzimala gotiku i barok i mešavine vi-
hove i druge.

Sajete formule g. Kapanina o fok pojedinih umetnicima ko-
bičilo su mirne i sigurne, što bi se danas reklo čisto otкупane, bez ratirala
i umetaka reči koje bi bile same reči. Ne mora se sve kazati o umetniku jer
nemoguće sve kazati ali što se i ako mora biti tačno u smislu individual-
nom i mora biti ono što umetnika umodi i slika sa celinom vremena i klijata
svoга doba. Opet onaј принцип Музеја нашег: све појединачно, ма како згвај
но, морају зид и у украс једне велике архитектуру једне велике историје став
ности народне старости мора у велику поезију свих грана уметности иначе ну
је величине узалуна. Било да је реч о формулама код старих наших мајсторина
нама су били у старом Дубротнику Вождаревић и Хамитић, било да је реч о сук
над уметницима који данас раде и развијају се, г. Кепанин ум избећи сваку
орнамент ради тобожњег лакшег демонстрација и ум уvek одлично савуати равно
таку између синтезе једне епохе којасе даје јавно метаби, и синтезе појединих
индивидуалних покрета које врло тешко ухватити у прстен показати. Паралелна
формуле о Метровићу и Росанкићу на пример, узоран су примери миленог и из
разног савлађивања врло широког писала о истовереним крупним уметничким пој

Студија г. Кепанина то је широка амајан
оређена ерудиција. Рад тај је компактан са безброј тема и чињеница. Радга је
писа на склопљена и писана мозаички густо содржно и илустративно. А сва је
уперена коу не у сјајну репрезентацију него у службу да иностранство и ми
самим познато и премимо алу уметност. Да нас боље види иностранство и да се
ми ми нејустично видимо врло ми и срећени оном лепотом која нас и с боговима
веже. Ово дело г. Кепанина мене је потсетило на чувену слику Рембран-
тову: Писац сатри дрвета. Дрвета су индивидуална разноврсна али дуга и лепог
неизада је у томе што их је три на броју у истом пейзажу у једној судбини од
клијања до смрти.